

Vastaus nuorisovaltuuston aloitteeseen parannetaan Vantaan demokratiakasvatusta

VD/7644/00.02.00.03/2024

KK/PP/AR/EN/VT/MT

Nuorisovaltuuston aloite parannetaan Vantaan demokratiakasvatusta

“Demokratia on yhteiskuntamme perusta ja sen ymmärtäminen, sekä siihen osallistuminen on tärkeää jokaiselle kansalaiselle. Siksi on olennaista, että demokratiakasvatus alkaa jo varhain, jotta lapset ja nuoret oppivat yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien merkityksen. Koulut ovat erinomaisia paikkoja demokratiakasvatukselle, koska niissä lapset ja nuoret voivat harjoitella aktiivista kansalaisuutta.

Tällä hetkellä kaikissa Vantaan kouluissa ei kuitenkaan välttämättä ole riittävästi selkeitä käytäntöjä, jotka tukisivat oppilaiden demokratiakasvatusta vaalien aikana tai muutoinkaan kouluarjessa. Monet oppilaat saattavat kasvaa ympäristössä, jossa demokraattiset prosessit ja niiden tärkeys eivät tule selkeästi esille. Tämän vuoksi koulun tulisi olla paikka, jossa jokainen oppilas oppii ymmärtämään, mitä demokratia tarkoittaa ja kuinka he voivat siihen osallistua jo nuorena.

Esitämme, että Vantaan kouluissa olisi käytössä selkeä käytäntö, jossa kunkin luokanopettajan/ryhmänohjaajan tulisi varata aikaa vaalien alla käsitelläkseen ajankohtaisia vaaleja, kuten nuorisovaltuusto-, eduskunta-, presidentti-, euro-, kunta- ja aluevaaleja, ja niiden merkitystä. Jokaisen luokanopettajan tulisi vaalien aikaan kertoa oppilaille/opiskelijoille, mistä vaaleissa on kyse, kuinka ne toimivat ja miksi niihin osallistuminen on tärkeää. Tämä tietoisuus on tärkeää, jotta lapset ja nuoret ymmärtävät vaalien vaikutuksen yhteiskunnan toimintaan ja omiin oikeuksiinsa ja velvollisuuksiinsa kansalaisina.

Lapsille ja nuorille olisi myös hyvä tarjota mahdollisuuksia osallistua simuloituihin vaaleihin, joissa he voisivat harjoitella äänestämistä ja tutkia demokraattisen prosessin toimivuutta käytännössä. Tosin, vielä parempaa olisi se, että vaalilla voitaisiin tehdä yhdessä päätös jostain minkä vaikutukset näkyisivät käytännössä. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi luokan tai koulun yhteisiä äänestyksiä, joissa oppilaat päättävät yhteisistä asioista, kuten luokkaretkien kohteista tai yhteisistä pelisäännöistä. Näiden harjoitusten avulla lapset oppivat ymmärtämään demokratian toimintatapoja käytännössä ja saavat kokemuksen siitä, miten jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa yhteisiin asioihin.

Demokraattisten käytäntöjen harjoittaminen lapsena tukee oppilaita kasvamaan aktiivisiksi kansalaisiksi, jotka osaavat tulevaisuudessa osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon.

Tavoitteenamme on, että demokratiakasvatus näkyy vahvemmin Vantaan koulujen opetussuunnitelmissa ja arjessa, jotta lapset ja nuoret kasvavat aktiivisiksi ja vastuullisiksi yhteiskunnan jäseniksi.

Esitämme että Vantaan Kaupunki:

- **Vantaan kouluissa järjestetään oppitunneilla tietoa vaaleista ja niiden merkityksestä aina vaalien alla.**

- **Kouluja ja oppilaitoksia velvoitetaan järjestämään jonkinlainen mahdollisuus demokraattisten käytäntöjen harjoitteluun, kuten yhteisten äänestysten ja päätöksentekotilanteiden muodossa.**
- **Tiedotetaan vanhemmille ja oppilaille demokratiakasvatuksen merkityksestä ja annetaan heille mahdollisuus keskustella demokratiasta koulujen järjestämissä tapahtumissa tai vanhempainilloissa.”**

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Kiitämme nuorisovaltuustoa tärkeän aiheen esiin nostamisesta. Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppijoiden kasvuksi aktiivisiksi kansalaisiksi. Vastamme ansiokkaisiin esityksiinne kohta kohdalta.

1. Vantaan kouluissa järjestetään oppitunneilla tietoa vaaleista ja niiden merkityksestä aina vaalien alla.

Perusopetuksen ja lukioden opetussuunnitelmat ja ammatillisen koulutuksen toteutussuunnitelmat ovat velvoittavia suunnitelmia, joiden mukaan opetusta toteutetaan. Näistä löytyy esimerkiksi seuraavia kirjauksia demokratiakasvatukseen liittyen.

Perusopetuksen OPS: ”Oppilaan kasvaminen vaikuttamiseen ja osallisuuteen lähtee mahdollisuuksista olla aktiivinen omissa oppimisprosesseissa ja oman koulun jäsenenä. Oppilaskuntatoiminta sekä kunta- ja aluetasoiset vaikuttamisen foorumit tarjoavat tilaisuuden oppia edustuksellisen vaikuttamisen mekanismeja. Aikuisten tehtävänä on luoda mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen sekä tehdä vaikuttamisen tulokset näkyviksi. Oppilaan osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia lisääviä rakenteita suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä nuorisopalveluiden, nuorisovaltuuston, järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa.”

Vantaan suomenkielisten lukioden OPS, yhteiskunnallinen osaaminen ”...Opiskelijat perehtyvät demokratian toimintaan muun muassa erilaisten vierailukäyntien myötä. Opiskelijat tutustuvat kansalaisyhteiskunnan periaatteisiin lukioissa järjestettävien vaalien ja keskustelujen kautta. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa lukion toiminnan kehittämiseen erilaisissa tilanteissa, ja vaikutuksen tuloksia tehdään näkyväksi. Opiskelijoiden vaikuttamiskanavia ovat esimerkiksi opiskelijakuntatoiminta, lukioden tiimit, työryhmät, nuorisovaltuusto sekä erilaiset järjestöt. Opiskelijat ovat mukana lukion tiimeissä tai muissa kehittämissäryhmissä ja johtoryhmässä siltä osin kuin laki sen mahdollistaa.”

Ammattiopisto Variassa yhteisten tutkinnonosan yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen osa-alueessa opiskellaan aiheita, joiden avulla opitaan ymmärtämään omia toiminta- ja vaikutusmahdollisuuksia osana suomalaista yhteiskuntaa. Osa-alue on jaettu neljään osioon, joista yksi on päätöksenteko ja vaikuttaminen, johon kuuluvat kansalaisaloitteet ja päätöksenteko Suomessa.

2. Kouluja ja oppilaitoksia velvoitetaan järjestämään jonkinlainen mahdollisuus demokraattisten käytäntöjen harjoitteluun, kuten yhteisten äänestysten ja päätöksentekotilanteiden muodossa.

Vantaan kaupunki on jo pitkään kannustanut vaalien alla kouluja ja oppilaitoksia osallistumaan nuorten vaaleihin ja valmistaa niihin tukimateriaalia. Näissä oppijoille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua

simuloituihin vaaleihin, joissa he voivat harjoitella äänestämistä ja tutkia demokraattisen prosessin toimivuutta käytännössä. Esimerkiksi 2023 nuorten eduskuntavaaleihin osallistui 18 koulua ja oppilaitosta, vuonna 2025 nuorten kuntavaaleihin ilmoittautuneita kouluja ja oppilaitoksia on 26. Kouluissa ja oppilaitoksissa järjestetään yhteisiä äänestyksiä ja päätöksentekotilanteita, joissa oppijat päättävät yhteisistä asioista, kuten koulun tai oppilaitoksen tai ryhmän yhteisistä pelisäännöistä tai luokkaretkikohteista. Vantaan kouluissa ja oppilaitoksissa järjestetään oppitunteja, joissa käsitellään ajankohtaisia vaaleja, kuten nuorisovaltuusto-, eduskunta-, presidentti-, euro-, kunta- ja aluevaaleja. Vantaan kaupungin vaalibussin pysähdyspaikoissa on huomioitu demokratiakasvatus ja osallisuus pysähtymällä ammattiopistoissa sekä lukioilla ja alueilla, joilla on perinteisesti ollut alhainen äänestysprosentti.

Lakisääteinen oppilas- ja opiskelijakuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppijoiden osallistumiselle ja demokratiakasvatukselle. Oppijoille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua koulun päätöksentekoon ja vaikuttaa koulun toimintaan oppilas- ja opiskelijakuntatoiminnan kautta. Koulujen osallistuminen vaikuttajapäivän tai osallistuvan budjetoinnin tapaisiin osallistaviin toimiin antaa oppijoille mahdollisuuden saada arvokasta kokemusta demokratian toteutumisesta. Vaikuttajapäivän opettajien (oppilas- ja opiskelijakuntia ohjaavat opettajat) ohjelmassa käydään säännöllisesti läpi demokratiakasvatuksen mahdollisuuksia.

Yhtenä esimerkkinä tällaisesta osallistuvasta demokratiakasvatuksesta keskustelimme 24.1.2025 toisen asteen koulutuksen opiskelijakuntien hallitusten edustajien ja opiskelija-aktiivien kanssa vaaleista, ja siitä mikä innostaisi nuoria äänestämiseen. Opiskelijat kokivat tärkeänä, että koulujen tulisi tarjota puolueetonta tietoa ja esitellä asiaa neutraalisti ja tämän mukaan kouluja on myös ohjeistettu. Opiskelijat pitivät tärkeinä, että nuorten vaaleja järjestetään kouluissa ja oppilaitoksissa, jotta autetaan nuoria ottamaan ensimmäiset askeleet vaikuttamisessa.

3.Tiedotetaan vanhemmille ja oppilaille demokratiakasvatuksen merkityksestä ja annetaan heille mahdollisuus keskustella demokratiasta koulujen järjestämissä tapahtumissa tai vanhempainilloissa.

Kiitämme nuorisovaltuustoa osuvasta ehdotuksesta tiedottamisen suhteen. Asian tärkeys on tunnistettu myös kasvatuksen ja oppimisen toimialalla ja siihen on pyritty vastaamaan tekemällä tiedottamisesta suunnitelmallista ja säännöllistä sekä nostamalla asia esiin vanhempainilloissa. Kokemuksemme mukaan tiedottaminen ylipäänsä on haastavaa, sillä huoltajien huomiosta kilpailee moni muukin asia. Pääsääntöisesti koulut ja oppilaitokset vastaavat itse huoltajaviestinnästä, mutta hyviä malleja jaetaan mm. rehtoreiden kokouksissa. Koulujen ja oppilaitosten vanhempainiltoihin osallistumisen trendi on ollut laskusuunnassa, samoin huoltajille lähetettyjen viestien ja tiedotteiden lukeminen. Pyrimme kehittämään huoltajaviestintää kaikessa tiedottamisessa ylipäänsä, myös demokratiakasvatuksen osalta.

Kaupunginhallitus 7.4.2025 § 14

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään antaa nuorisovaltuustolle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus.

Päätös:

Päätettiin palauttaa asia valmisteluun.

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Kiitämme nuorisovaltuustoa tärkeän aiheen esiin nostamisesta. Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppijoiden kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi. Vastaamme ansiokkaiisiin esityksiinne kohta kohdalta.

1. Vantaan kouluissa järjestetään oppitunneilla tietoa vaaleista ja niiden merkityksestä aina vaalien alla.

Perusopetuksen ja lukioiden opetussuunnitelmat ja ammatillisen koulutuksen toteutussuunnitelmat ovat velvoittavia normeja, joiden mukaan opetusta toteutetaan. Näistä löytyy esimerkiksi seuraavia kirjauksia demokratiakasvatukseen liittyen.

Perusopetuksen OPS: "Oppilaan kasvaminen vaikuttamiseen ja osallisuuteen lähtee mahdollisuuksista olla aktiivinen omissa oppimisprosesseissa ja oman koulun jäsenenä. Oppilaskuntatoiminta sekä kunta- ja aluetasoiset vaikuttamisen foorumit tarjoavat tilaisuuden oppia edustuksellisen vaikuttamisen mekanismeja. Aikuisten tehtävänä on luoda mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen sekä tehdä vaikuttamisen tulokset näkyviksi. Oppilaan osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia lisääviä rakenteita suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä nuorisopalveluiden, nuorisovaltuuston, järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa."

Vantaan suomenkielisten lukioiden OPS, yhteiskunnallinen osaaminen "...Opiskelijat perehtyvät demokratian toimintaan muun muassa erilaisten vierailukäyntien myötä. Opiskelijat tutustuvat kansalaisyhteiskunnan periaatteisiin lukioissa järjestettävien vaalien ja keskustelujen kautta. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa lukion toiminnan kehittämiseen erilaisissa tilanteissa, ja vaikutuksen tuloksia tehdään näkyväksi. Opiskelijoiden vaikuttamiskanavia ovat esimerkiksi opiskelijakuntatoiminta, lukioiden tiimit, työryhmät, nuorisovaltuusto sekä erilaiset järjestöt. Opiskelijat ovat mukana lukion tiimeissä tai muissa kehittämisryhmissä ja johtoryhmässä siltä osin kuin laki sen mahdollistaa."

Ammattiopisto Variassa yhteisten tutkinnonosan yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen osa-alueessa opiskellaan aiheita, joiden avulla opitaan ymmärtämään omia toiminta- ja vaikutusmahdollisuuksia osana suomalaista yhteiskuntaa. Osa-alue on jaettu neljään osioon, joista yksi on päätöksenteko ja vaikuttaminen, johon kuuluvat kansalaisaloitteet ja päätöksenteko Suomessa.

2. Kouluja ja oppilaitoksia veloitetaan järjestämään jonkinlainen mahdollisuus demokraattisten käytäntöjen harjoitteluun, kuten yhteisten äänestysten ja päätöksentekotilanteiden muodossa.

Vantaan kasvatuksen ja oppimisen toimialalla osallisuus ja sen myötä myös mahdollisuus demokratiakasvatukseen on nähty tärkeänä jo pitkään. Toimialalla on panostettu aiheeseen siten, että on palkattu kaksi vakituista osallisuusasiantuntijaa, jotka tukevat varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen koulujen ja oppilaitosten osallisuus- ja demokratiatyötä. Työtä jo olemassa olevien hyvien demokratiakasvatuksen keinojen parantamiseksi jatketaan. Keskitetyin toimin ohjataan ja innostetaan opettajia sisällyttämään osallistavia toimia demokratiakasvatuksen vahvistamiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa. Toisella asteella järjestetään kaksi kertaa lukuvuodessa palvelualueen johdon ja opiskelijakuntien tapaaminen, perusopetuksessa oppilaskunnat tapaavat alueellisesti vuosittain.

Vantaan kasvatuksen ja oppimisen toimiala on jo pitkään kannustanut vaalien alla kouluja ja oppilaitoksia osallistumaan nuorten vaaleihin ja valmistaa niihin tukimateriaalia. Näissä oppijoille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua simuloituihin vaaleihin, joissa he voivat harjoitella äänestämistä ja

tutkia demokraattisen prosessin toimivuutta käytännössä. Esimerkiksi 2023 nuorten eduskuntavaaleihin osallistui 18 koulua ja oppilaitosta, vuonna 2025 nuorten kuntavaaleihin ilmoittautuneita kouluja ja oppilaitoksia oli 26.

Kouluissa ja oppilaitoksissa järjestetään yhteisiä äänestyksiä ja päätöksentekotilanteita, joissa oppijat päättävät yhteisistä asioista, kuten koulun tai oppilaitoksen tai ryhmän yhteisistä pelisäännöistä tai luokkaretkikohteista. Vantaan kouluissa ja oppilaitoksissa järjestetään oppitunteja, joissa käsitellään ajankohtaisia vaaleja, kuten nuorisovaltuusto-, eduskunta-, presidentti-, euro-, kunta- ja aluevaaleja. Vantaan kaupungin vaalibussin pysähdyspaikoissa on huomioitu demokratiakasvatus ja osallisuus pysähtymällä ammattiopistoissa sekä lukioilla ja alueilla, joilla on perinteisesti ollut alhainen äänestysprosentti.

Lakisääteinen oppilas- ja opiskelijakuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppijoiden osallistumiselle ja demokratiakasvatukselle. Oppijoille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua koulun päätöksentekoon ja vaikuttaa koulun toimintaan oppilas- ja opiskelijakuntatoiminnan kautta. Vantaalla on toteutettu omaa lasten ja nuorten vaikuttamisrakennetta Vaikuttajapäivää vuosittain vuodesta 2008. Lukuvuonna 2025–2026 Vaikuttajapäivän ennakotehtävät ja tapahtumat keskittyivät uuteen kaupunkistrategiaan ja lasten ja nuorten näkemysten keräämiseen Vantaan tulevaisuudesta. Ennakotehtävissä ja Vaikuttajapäivän toiminnoissa käytetään monipuolisia, ikätasoisia ja sovellettavia menetelmiä demokratiakasvatuksen vahvistamiseksi varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Lukuvuonna 2024–2025 lapsille ja nuorille on tarjottu eskareista toiselle asteelle tukea osallistua kaupunkitasoiseen osallistuvaan budjetointiin sekä ideointi-, äänestys-, että yhteiskehittämivaiheessa. Vaikuttajapäivän osallistuvien opettajien ohjelmassa käydään läpi demokratiakasvatuksen mahdollisuuksia.

Oppijat ovat olleet mukana kehittämään osallisuus- ja demokratiakasvatusta Vantaalla. Yhtenä esimerkkinä tällaisesta osallistuvasta demokratiakasvatuksesta keskustelimme keväällä 2025 toisen asteen koulutuksen opiskelijakuntien hallitusten edustajien ja opiskelija-aktiivien kanssa vaaleista, ja siitä mikä innostaisi nuoria äänestämiseen. Opiskelijat nostivat esiin, että koulujen tulisi tarjota puolueetonta tietoa ja esitellä asiaa neutraalisti ja tämän mukaan kouluja on myös ohjeistettu. Opiskelijat pitivät tärkeinä, että nuorten vaaleja järjestetään kouluissa ja oppilaitoksissa, jotta autetaan nuoria ottamaan ensimmäiset askeleet vaikuttamisessa.

Kouluista ja oppilaitoksista on mahdollista järjestää vierailuja paikallisiin kunnallisiin ja valtiollisiin instituutioihin, kuten kaupungintalolle, eduskuntaan tai oikeustaloon. Näin oppijat saavat konkreettisen käsityksen siitä, miten päätöksenteko tapahtuu käytännössä. Demokratiakasvatuksen integrointia eri oppiaineisiin, kuten historiaan, yhteiskuntaoppiin, äidinkieleen ja luonnontieteisiin pyritään vahvistamaan. Esimerkiksi historian tunneilla voidaan käsitellä demokratian kehitystä ja merkitystä eri aikakausina. Oppijoiden osallistuminen projekteihin, joissa he suunnittelevat ja toteuttavat omia hankkeita, jotka liittyvät yhteiskunnallisiin kysymyksiin on hyvä esimerkki demokratiakasvatuksen keinoista. Tämä voi sisältää esimerkiksi ympäristönsuojeluun, ihmisoikeuksiin tai paikallisiin yhteisöprojekteihin liittyviä projekteja. Myös osallistavien menetelmien, kuten draaman ja roolipelien käyttäminen opetuksessa antaa oppijoille mahdollisuuden eläytyä erilaisin tavoin demokraattiseen päätöksentekoon. Demokratiakasvatusta toteutetaan myös osallistumalla kansainvälisiin vaihto-ohjelmiin, joissa oppijat voivat tutustua muiden maiden päätöksentekoprosesseihin ja käytäntöihin. Myös osallistuminen kansainvälisiin projekteihin ja kilpailuihin, jotka liittyvät demokratiakasvatukseen ja kansalaisvaikuttamiseen avartaa oppijoiden käsitystä demokratiasta ja sen toteutumisesta.

Olemme koonneet vuoden 2025 aikana Lapset ja nuoret-miten voit vaikuttaa Vantaalla? -sivustolle erilaisia mahdollisuuksia lapsille ja nuorille osallistua ja vaikuttaa kotikaupungissaan ja

lähiympäristössään. Tätä sivustoa on jaettu koulujen ja oppilaitosten käyttöön ja kehitämme sitä jatkuvasti.

Näiden keinojen avulla voidaan monipuolistaa ja syventää demokratiakasvatusta Vantaan kouluissa, tarjoten oppijoille laajemmat mahdollisuudet ymmärtää ja osallistua demokraattisiin prosesseihin.

3.Tiedotetaan vanhemmille ja oppilaille demokratiakasvatuksen merkityksestä ja annetaan heille mahdollisuus keskustella demokratiasta koulujen järjestämissä tapahtumissa tai vanhempainilloissa.

Kiitämme nuorisovaltuustoa osuvasta ehdotuksesta tiedottamisen suhteen. Asian tärkeys on tunnistettu myös kasvatuksen ja oppimisen toimialalla ja siihen on pyritty vastaamaan tekemällä tiedottamisesta suunnitelmallista ja säännöllistä sekä nostamalla asia esiin vanhempainilloissa. Kokemuksemme mukaan tiedottaminen ylipäänsä on haastavaa, sillä huoltajien huomiosta kilpailee moni muukin asia.

Pääsääntöisesti koulut ja oppilaitokset vastaavat itse huoltajaviestinnästä, mutta hyviä malleja jaetaan mm. rehtoreiden kokouksissa. Koulujen ja oppilaitosten vanhempainiltoihin osallistumisen trendi on ollut laskusuunnassa, samoin huoltajille lähetettyjen viestien ja tiedotteiden lukeminen. Pyrimme kehittämään huoltajaviestintää kaikessa tiedottamisessa ylipäänsä, myös demokratiakasvatuksen osalta.

Kaupunginhallitus 2.6.2025 § 51

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään antaa nuorisovaltuustolle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:

- Nuorisovaltuuston aloite parannetaan Vantaan demokratiakasvatusta

Täytäntöönpano: lakiasiat- ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

opetustoimen asiantuntija Päivi Pitkäranta, puh. +358 50 312 1570, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)
opetustoimen asiantuntija Enni Nordman, puh. +358 40 627 9113, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)
opetustoimen asiantuntija Anders Rosenqvist, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)